

Prestigiosul om de cultură maramureșean s-a născut în comuna Berbești, jud. Maramureș, **la 11 ianuarie 1883**, din părinții protopop Petru Bârlea și Elena (Ilca) Man. Tatăl său, născut la 1853 în Berbești, a fost fiul țăranului Bârlea George a lui Ioan, iar mama sa, născută la 1864, a fost fiica preotului Alexandru Man din Cornești.

Școala primară a început-o în satul său natal unde l-a avut ca învățător pe Demetriu Gherasim, un învățător foarte bun și apreciat de către vicarul Tit Bud.

Își termină

cele patru clase primare între

anii 1889-1892, la școala ungarilor romano-catolici din Sighet, unde l-a avut ca învățător pe Ion Berthold.

A urmat apoi, între 1892-1896, gimnaziul romano-catolic, condus de Ordinul Piaristilor. Director gimnaziului a fost piaristul I. Malowjai. După terminarea gimnaziului, s-a înscris la liceul confesional al calvinilor din Sighet (director Al. Dobay), pe care l-a absolvit în 1900.

Apoi, timp de patru ani, între 1901 și 1905, a urmat cursurile Academiei Teologice din Gherla (rector Georgiu Ioan), pe care și le-a finalizat cu rezultate eminente.

După terminarea studiilor academice, patru ani nu s-a hirotont și s-a ocupat de probleme cultural-literare. Ca atare, a colindat toate satele maramureșene și a cules însemnările de pe cărțile bisericești, de pe icoane, de pe iconostase, de pe clopote și gravurile de pe pereții bisericilor. În final a întocmit un material pe care i l-a trimis lui Nicolae Iorga. Acesta l-a publicat în anul 1909, cu titlul „**Însemnări din bisericile Maramureșului**”. Cartea cu cele 245 de pagini a făcut parte din publicația lui Nicolae Iorga, „**Studii și documente**”

reprezentând volumul al XVII-lea. Această carte are o importanță deosebită și în domeniul folcloristicii, deoarece pe unele cărți bisericești sunt notate diverse poezii populare, versuri, rețete medicale, anumite calamități cu care s-a confruntat comunitatea etc. Cartea completează bibliografia românească veche, pentru că Ion Bârlea a descoperit 57 de cărți liturgice neconsemnate până la acea dată. În prefață, Nicolae Iorga a apreciat munca autorului menționând următoarele: „meritul de a fi adunat fără vreun sprijin și îndemn aceste însemnări e al teologului maramureșean Ion Bârlea, comuna Berbești. D-sa a cetit cum a putut; pe alocuri cetirea sa e discutabilă, ba chiar evident greșită. Așa cum sunt, aceste mărturii istorice și documente de limbă vor aduce un mare folos”. În recenzia făcută în revista

Neamul românesc literar

a mai completat: „Puțini tineri, câtă Românie este, ar fi în stare să aducă această jertfă, și astăzi, când volumul de însemnări maramureșene e gata, toată lumea care se interesează de limbă ca și de trecutul nostru trebuie să-i mulțumească”.

Revenind la perioada celor patru ani de după Academie, trebuie să subliniem faptul că, în această perioadă, Ion Bârlea l-a ajutat pe tatăl său la construcția bisericii de piatră din Berbești. El a condus efectiv administrarea lucrărilor asistând personal la punerea Crucii din vârful bisericii veghind pentru ca aceasta să fie bine așezată.

Tot în acești patru ani a cules folclor maramureșean. Culegerea sa proprie de balade, colinde, bocete, descântece, farmece și desfaceri a fost publicată

În anul 1924, în două volume, editate de Casa Școlilor. A fost apreciată de specialiștii timpului, fapt pentru care autorul a fost premiat de Academia Română cu premiul „Năsturel”. Publicarea acestor volume s-a efectuat cu sprijinul marelui om de cultură și folclorist G. T. Kirileanu din Piatra Neamț.

Primul volum a fost intitulat: **„Balade, colinde și bocete din**

Maramureș”;

(conține 51 de balade

istorice și voinicești, 33 colinde și 10 bocete), iar al doilea

„Cântece poporane din Maramureș, descântece, vrăji, farmece și defaceri”

(conține 267 cântece de dragoste, 212 cântece de jale și supărare, 49 cântece cătănești sau ostășești, 179 cântece diverse, luătoare în răs, cântece de beție, cântece la nunți etc., strigături, 326 chiuituri sau țipături, 64 descântece, vrăji, farmece, defaceri). Autorul a avut bucuria să-și vadă retipărită cartea în 1968 când, cu toate că depășise de mult vârsta de 80 de ani, a colaborat cu plăcere la pregătirea acestei ediții.

Ion Bârlea s-a căsătorit la 18 februarie 1909, cu Elena Vlad, născută la 15 decembrie 1889, fiica preotului Ioan Vlad, paroh în Botiza, județul Maramureș, și a Amaliei Ghiban.

Din această căsătorie s-au născut nouă copii, din care azi nu mai trăiește niciunul. Aceștia au fost:

1) **Flaviu Bârlea**, născut la leud la 6 decembrie 1909, inginer, căsătorit cu Elisaveta Iacobovici, fără copii;

2) **Mircea Bârlea**, născut la Călinești, județul Maramureș, la 23 iulie 1918, căsătorit cu Olivia Onac din Aiud, având din această căsătorie trei copii. S-a stins din viață la 5 august 1973, în Târgu Mureș, la vârsta de 55 de ani. Mircea a fost ofițer activ în războiul antifascist și a fost decorat cu „Steaua României”, cls. a V-a, pentru fapte de eroism.

3) **Elena (Ileana)**, născută la Sighetu Marmăției, la 24 martie 1923, profesoară de gimnastică medicală, divorțată.

4) **Tiberiu Bârlea**, născut la leud, 8 septembrie 1913, șef de lucrări stomatologice în București, căsătorit, dar fără copii, mort în timpul bombardamentului din anul 1944.

5) **Livia Bârlea**, născută la Călinești, județul Maramureș, la 21 ianuarie 1917, chimistă, căsătorită cu Eracle Milițescu, director tehnic la Institutul de Proiectări de Mine. Livia Bârlea a decedat la 9 februarie 1966 și a fost înmormântată la Cimitirul Bellu Ortodox. Din această căsătorie au rezultat doi copii.

Ion Bârlea a mai avut un băiat și o fetiță care i-au murit la leud, una la Berbești și o alta la Sighet.

După căsătorie, în luna aprilie 1909, a fost hirotonit cu ordinul preoțesc de episcopul dr. Ioan Sabou de Gherla și a fost numit preot adjunct la parohia leud unde a slujit până în anul 1913. Acolo a locuit într-o casă modestă cu două camere, zidită din materialul lemnos rămas din clădirile fostei mănăstiri din leud, care a fost demolată la porunca împărătească de la Viena. În această locuință a primit vizita lui G.T. Kirileanu și a lui G. Vâlsan, profesor universitar la catedra de geografie a Universității din Cluj. Din acel moment a legat o strânsă prietenie cu Kirileanu.

Anii petrecuți la leud au reprezentat pentru Ion Bârlea, așa cum bine o precizează chiar el, „cei mai curajoși ani ai vieții mele.

Sentimentul național român și dragostea față de plugarul român s-au manifestat în mod natural în gradul cel mai desăvârșit. Luptele ce am purtat, atât cu stăpânirea maghiară cât și cu elementele maghiarizate nu le voi uita niciodată. Populația română, țărănimea m-a secundat și mi-a dat tot sprijinul ca să înving toate persecuțiile și piedicile ce mi s-au pus în cale pentru deșteptarea poporului.

În toate duminicile și sărbătorile religioase am ținut cuvântări-predici atât în biserica din deal, cât și în biserica din șes”.

În acești cinci ani, a trimis nenumărați copii ca să se pregătească pentru diferite meserii, în centrele românești. De asemenea, cu ajutorul lui Nicolae Iorga, a înființat în comuna Ieud prima bibliotecă românească pentru țărănimea din această localitate.

Și-a ajutat enoriașii nu numai în chestiuni culturale și spirituale, dar și în gospodăriile lor comunale. A intervenit chiar și în chestiunea composesoratului, ceea ce a provocat ura și persecuția autorităților locale, regionale și nu în ultimul rând, al celor guvernamentale. Astfel, prim-pretorul de atunci a reușit să-l convingă pe prefectul județului să raporteze guvernului că preotul este un element discordant. Rezultatul s-a concretizat în retragerea ajutorului de stat, care se dădea în mod special preoților maramureșeni, ca un fel de pretext pentru a face din ei niște patrioți, gata să-i servească pe guvernanți.

S-a încercat atunci înlăturarea lui din sat, însă a fost ajutat de protopopul din Dragomirești, Emil Bran, care a șantajat autoritățile cu abdicarea tuturor preoților din parohiile lor și, ca urmare, preotul a fost lăsat în serviciu mai departe.

Pe acest fond, după cinci ani de activitate culturală intensă, a fost

transferat, în anul 1913, la parohia Călinești, situată pe Valea Cosăului. Aici, i-a condus pe enoriașii săi aproape șapte ani, timp în care a încercat să-i aducă pe calea cea bună și să-i dezvețe de unele atitudini imorale. Totodată, i-a ajutat și în chestiuni personale.

A reparat casa parohială și edificiile ce aparțineau acesteia și a plantat sute de pomi fructiferi pe terenurile cimitirelor și pe alte suprafețe, care la timpul lor au adus un venit frumos celor ce i-au urmat.

După un an de activitate spirituală, a început primul război mondial. Acesta a adus multă supărare bătrânilor și femeilor ce și-au pierdut soții pe fronturile războiului austro-ungar, rămânând fără nici un sprijin. Singura consolare pentru ei a reprezentat-o rugăciunile și povețele preotului.

În luna decembrie a anului 1918, din cauza unor probleme medicale, n-a putut participa alături de tatăl și fratele său, protopopul Petru Bârlea și dr. Gheorghe Bârlea, la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia.

În schimb, a întâmpinat armata română, Regimentul 14 Roșiori, care a intrat în Maramureș pentru a elibera județul de armata ucraineană invadatoare.

Perioada petrecută la Călinești este amintită în aceeași corespondență purtată cu părintele din Berbești. Și-l amintește cu drag pe diacul Borodi Vasile, zis Holdiș, de la care a împrumutat tratate teologice scrise de fostul mitropolit al Blajului, dr. Vasile Suciu. Îl descrie ca fiind un țăran foarte deștept care a citit mult, întrecându-i pe mulți intelectuali.

Pe vremea cutreierării satelor maramureșene, Ion Bârlea a avut șansa să

fie o călăuză apreciată a trei mari personalități.

Prima dintre ele a fost marele savant **Nicolae Iorga**. L-a condus prin toate satele maramureșene, inclusiv în satul său natal

Berbești,

unde l-a cunoscut pe protopopul Bârlea și familia acestuia. Ion Bârlea a menținut toată viața legătura cu marele profesor, participând de mai multe ori la cursurile acestuia de la Vălenii de Munte.

Cel de-al doilea musafir al Maramureșului voievodal, călăuzit de Ioan Bârlea, a fost muzicianul și compozitorul Béla Bartok, un priceput colecționar al muzicii populare românești. Marele muzician maghiar a purtat și corespondență, în limba română, cu Ion Bârlea, în special pentru a-și aprofunda mai bine limba noastră. Trebuie să specificăm faptul că în zona Bihor, Béla Bartok a fost călăuzit în munca de culegere a cântecelor populare românești de către Ioan Bușiția, profesorul chemat să predea la nou înființatul Institut Preparandial din Sighet. Folclorul muzical cules de Béla Bartok în Maramureș a fost publicat la Munchen în anul 1923, cu titlul **Volksmusik der Rumänen von Maramureș,** von Béla Bartók. Mit einer Bildtafel, 1923. Drei Masken Verlag-München.

Al treilea oaspete al lui Ion Bârlea în Maramureș a fost compozitorul Tiberiu Brediceanu, care, de asemenea s-a ocupat de culegerea și studiul muzicii populare românești. Lucrarea lui Tiberiu Brediceanu s-a publicat după o așteptare lungă de 46 de ani.

(Va urma)

AUTOR: dr. Batin Laurentiu